

Define işinin "en büyük"lerinden Defineci Paşa iddialı:

Tonlarca altın toprağın altında sahipsiz yatıyor

ERHAN AKYILDIZ

"Tanrı, zenginliği istediğine, alimliği de isteyene verir..."

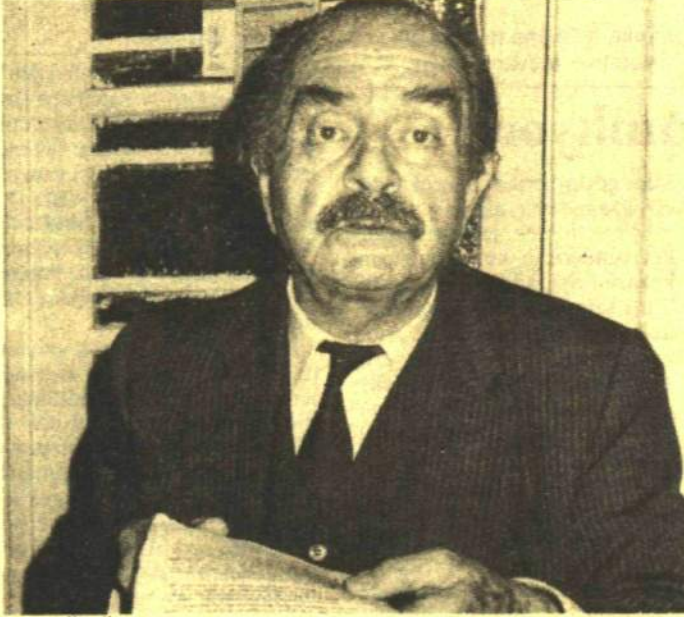
Define peşinde koşanların umutsuzluğa düştüklerinde sık sık kullandıkları bir cümle bu...

Define ararken gözü paradan başka bir şey görmeyen, umutları tükenince de, "Tanrı parayı istediğine verir" diyebilen defineciler, ilginç bir ruh yapısı içindeler. Hem "maddecî" hem "kaderci" düşüncenin örneklerini sergiliyorlar yaşamları boyunca. Zaten fiyatıyla sonuçlanan 30 bin define kazısına karşın, işin böylesine üstüne gitmelerini başka türlü açıklamak mümkün değil.

Defineciler arasında geçirdiğimiz saatler içindeki bir başka belirlememiz de, bu kişilerin yaptıkları işi bir meslek olarak görmeleri. Her meslekte olduğu gibi, definecilikte de işin "en büyük"leri var. Aralarında olduğumuz süre içinde sürekli bir isim ön plana çıkıyor; "Defineci Paşa", "Türkkan Paşa" diyorlar da başka bir şey demiyorlar.

İşin büyükleri

Defineci Paşa'nın Taksim'de bir bürosu olduğunu öğrenince soluğu orada alıyoruz... **Türkkan Paşa**, 75 yaşlarında. Yanında aynı yaşlarda bir arkadaşı daha var. Küçük bürosu, kitap ve dosyalarla dolu. **Orhan Türkkan Paşa**, arkadaşını "**Selim Paşa**" diye tanıtıyor bize... Kitaphıktaki kitapların çoğu Türk, Ermeni ve Rum tarihi üstüne. Bir başka duvar ise dosyalarla dolu. Dosyalarda yurdun çeşitli bölgelerinden gelen define ihbarlarıyla ilgili bilgiler var. Hemen her rafa

EN BÜYÜKLERDEN — Orhan Türkkan, paşalıktan emekli. Ayrıca AP'den Kırklareli Milletvekili olarak Meclise girmiş. Şimdi Taksim'deki bürosunda kendisini definecilerin sorunlarına adanmış.

sıkıştırılmış rulo halinde planlar, kroki, haritalarla dolu. Türkkan Paşa ile yaptığımız sohbet sırasında telefon sürekli çalıyor. Konuşmalardan, arayanların defineci oldukları açıkça belli. Defineci Paşa'nın Taksim'deki bürosu karargâh gibi. Telefonla arayanların, gelip gidenlerin tek ortak konusu var: Define ve altın...

Eski milletvekili

"Definecilerin piri" diyorlar Türkkan Paşa'ya, Paşa'nın bir dönem de milletvekilliği var. Konuya ilişkin yasa ve yönetmelikleri iyi biliyor. Geçmişte kalan paşalığı ve milletvekilliği nedeniyle üst düzey bürokratlarla ko-

lay ilişki kurabiliyor. Bu ilişki öylesine iyi ki, Türkkan Paşa, Türkiye'de kendisine "tümülüs kazısı" olanağı verilen ve arkeoloji ya da sanat tarihi konusunda bilimsel niteliği olmayan ilk kişi. Yazımızın daha sonraki bölümlerinde ayrıntılarıyla işleyeceğimiz bu konu, definecilerle bakanlık arasındaki garip ilişkileri de sergileyen somut bir örnek.

Defineci Paşa ile altın ve define üstüne bir sohbete başlıyoruz.

— Bize kendinizi tanıtır mısınız?

TÜRKKAN — 27 Mayıs İhtilali'nden sonra ihtilalciler, yapacak bir işleri yokmuş gibi evve-

DEFİNECİ PAŞA'DAN

Özal hükümeti, bürokrasi işlerini birçok alanda azalttı, şükranlarımızı arz ederim. Fakat yüzlerce sene memleketin altında kalmış, sahibi malum olmayan ve tonlarla ifade edilebilecek hazinelerin kolaylıkla çıkarılması için define yönetmeliğinde vatandaşa kolaylık sağlayacak hiçbir şey yapılmamıştır.

Evren Paşa'ya diyorum ki yönetmeliğin 16. maddesinde değişiklik yapılsın, bana kolaylık gösterilsin, ağustosta 30 ton altını emrine vereceğim. Bunun karşılığında para pul hiçbir şey istemiyorum.

la orduya darbe vurdular ve 235 general ve amirali 2 Ağustos 1965 tarihinde orduyu gençleştireceğiz bahanesiyle emekliye ayırdılar. Ben Paris'teki NATO Karargâhı'ndan gelmiş, Babaeski'de Zırhlı Tugay Komutanlığı yapıyordum. Kıta hizmetimi tamamladıktan sonra tümgeneral olacaktım ki, 49 yaşında emekliye ayrıldım. Yapacak bir işimiz kalmadı, biz de Ragıp Gümüşpala'nın istek ve arzusuyla Adalet Partisi'ne girdik ve 1965 seçimlerinde Kırklareli'nden liste başı olarak seçimi kazanıp milletvekili olduk. 1969 seçimlerinde delege sistemi nedeni ile ayağımız kaydırıldı, böylece siyasi hayata veda ettik...

— Definecilik işine nasıl başladınız?

TÜRKKAN — Askerliği de politikayı da bıraktığım yıllarda definecilikle uğraşan vatandaşlar kendilerine yardımcı olmam için bana geliyorlardı. Bunun üzerine mevzuatı okuyup tetkik ettim ve definecilik memleket için faydalı bir iş olduğunu gördüm. Senelerdir yeraltında kalmış, sahibi bulunmayan yer altı hazinelerinin çıkarılmasına çalışan ve devletten kırk para yardım almayan bu vatandaşlara yardımcı olmaya karar verdim. Başlangıçta ben de işin acemisiydim. Vatandaşlar, sağdan soldan, kulaktan dolma ihbarlar yaptılar. Biz de bu ihbarlara kulak verip kanuni kazılar yaptırarak, fakat bir şey bulamadık.

— Kaç kazı yaptınız şimdiye kadar?

TÜRKKAN — Çoğu Trakya'da, 15'e yakın kazı yaptım.

İyi bir hastalık

— Defineciligi, kumar gibi, at yarışı tutkunluğu gibi bir hastalık olarak değerlendiriyorlar. Ne diyorsunuz?

TÜRKKAN — Ben bu hastalığı iyi bir hastalık olarak kabul ediyorum. Hayali ihracatı, memleketi sömüren zengin tüccarlarımızı yakışmayan bir hastalık olarak kabul edersek, yer altında senelerdir yatan ve sahibi olmayan serveti meydana çıkarmak için çalışan vatandaşın definecilik hastalığı, memlekete faydalı bir hastalık olarak görürüm. Vatandaşlar Hazine'den 40 para yardım almadan, malını mülkünü satıp bu işe para yatırarak yer altı servetlerini memlekete kazandırmaya çalışıyorlar. Bu vatandaşlara yardımcı olmak, takdir etmek, bütün yüklerin vazifesi olmalıdır. Fakat, maalesef kazılarda bana dahi müşkülât çıkarmaya çalışıyorlar. Özal hükümeti bürokrasi işlerini birçok alanda azalttı, şükranlarımızı arz ederim. Fakat, yüzlerce sene memleketin altında kalmış, sahibi malum olmayan ve tonlarla ifade edilebilecek hazinelerin kolaylıkla çıkarılması için define yönetmeliğinde vatandaşa kolaylık sağlayacak hiçbir şey yapılmamıştır. Define Yönetmeliği'nin bütün maddeleri hakkında bakanlığa 6 sayfalık bir mektup yazdım. Yönetmeliğin 16. maddesini değiştirsinler, ben ağustos ayı içinde en aşağı 30 ton altını derhal teslim edeceğim. Şunu da belirtiyim ki, 30 tondan sonra çıkacak altın ikramiye alacağım. Memlekete, askerlik mesleğine 36 sene hizmet ettim. Bugün 75 yaşında olmama rağmen sağlığım yerinde, eski krallıkların, eski korsanların bıraktığı yüzlerce ton altının, Türkiye'den kaçarken Ermenilerin, Rumların bıraktığı altınların daha yüzlerce sene toprak altında kalmasına vicdanım el vermiyor. Vatandaşın da vicdanı el vermiyor, kaçak kazı yaparak kendini feda ediyor. Bir teneke altın bulmak için kendi hayatını tehlikeye atan vatandaşı hapse atıyorlar. Halen cezaevlerinde böyle yatanlar var. Evet, kanunun suçtur, ama kanunun bir toleransı olması lazım.

— Orhan Bey, şimdiye kadar 30 bin dolayında kazı yapılmış, hiçbirinden bir şey çıkmamış. Çıkanlar raslantı sonucu çıkıyor. Nasıl oluyor da altın bulacağınızı umabiliyorsunuz?

TÜRKKAN — 30 bin define kazısından sonuç alınamadıysa ihbarların kulaktan dolma olduğundandır. Bundan sonra yapılacak kazılarda altın çıkacaktır. 30 bin dolayında kazı yapıldı, çıkmadı. Bundan sonra da çıkmaz kanaatindeyseler ben onlara acırım. Ben şu anda toprak altında yüzlerce ton altın yattığı kanaatindeyim. Bu milli servet, yüzlerce binlerce sene yatmış, yatmaktadır. Bunlar kimin için saklanmaktadır.

— Yüzlerce ton altın olduğunu nereden biliyorsunuz?

TÜRKKAN — Göreceksiniz ağustosta çıkaracağım.

— Defineciler, yer altında altın olduğunu anlamak için herhangi bir aygıt falan kullanıyorlar mı?

TÜRKKAN — Dedektör kullananlar var. Almanya'da çalışan vatandaşlarımız, 3-4 bin marka getiriyorlar dedektörleri. Karaköy Setüstü'nde de var. 400 bin liraya satılıyor. Yalnız dedektörlerin gücü 2 metre derinliğe kadar. Önün altına etkili olamıyor. Şimdi Japonlar yeni bir alet yapmışlar. Yerin altını gösteren, fotoğrafını çekebilen dedektörler bunlar. Yalnız bu aletleri kullanmadan önce izin almak lazım. Yoksa ucunda hapis cezası var?

— Definecilerin bir derneği varmış. Sizin bu konuyla bir ilişkisi var mı?

(Arkası 13. Sayfada)

Tonlarca altın

(Baştarafı 14. Sayfada)

kiniz ya da bilginiz var mı?

TÜRKKAN — Bir süre önce-sine kadar definecilerin Gazios-manpaşa'da bir dernekleri vardı. Bildiğim kadarıyla şimdi kapalı. Dernek faydalı mı faydasız mı bilmiyorum, ama derneğe üye olanlar 10 bin lira yatırıyor-lar. Ben derneğin lüzumuna inanmıyorum. Vatandaş define-nin yerini biliyorsa neden derne-ğe para yatırsın...

— Efendim, defineciliğin amacında, altın, dolayısıyla pa-ra var. Böyle olunca da işin bir-takım üçkâğıtçıları çıkıyormuş. Harita ticareti, para alıp hisse-dar yapmalar gibi. Ne diyor-sunuz?

TÜRKKAN — Üçkâğıtçılık olayı mübalağalı geliyor bana. Vatandaşlar oturuyor, sahte dol-lar satışı gibi plan yapıyorlar, bir garibe satıyorlar. Ya da hisse ve-

rip parasını alıyorlar. Bu tip olayları duydum. Ama ben ras-lamadım. Bu kapıdan üç kâğıt-çı girmedir. Birçok ihbarcı gelir, ama üç kâğıtçı hiç gelmedi.

Defineci Paşa ile sohbetimizin bundan sonrası, define öyküle-ri ve kendisine gelen ihbarlar üzerine yoğunlaşıyor. Türkkan Paşa'nın tek sıkıntısı, Define Arama Yönetmeliği'nin 16. maddesi. Bu madde; "Define aramasının mevzuat hükümleri-ne göre ilgililerce durdurulması halinde arayıcının hiçbir hak, za-rar ve ziyan talebinde bulunama-yacağını, define aramalarında kültür ve tabiat varlığı bulundu-ğu takdirde aramanın derhal durdurulacağını, durumun ba-kanlığa bildirileceğini, arayıcının bulunanlar üzerinde hiçbir hak iddia edemeyeceğini" yazıyor...

Defineci Paşa'ya göre bu madde, Türk Medeni Kanunu'n-daki "define" tanımıyla da çe-lişkili. Paşa anlatıyor:

"Yönetmeliğin 16. maddesi, elimizi kolumuzu bağlıyor. 18. maddedeki define değerinin yüz-de 40'ı, yüzde 50'si defineciye verilir maddesi de işlemiyor. Bi-ze tonlarca altın ihbarı geliyor, bu madde yüzünden bir şey ya-pamıyoruz. Evren Paşa, Adapa-zarı'ndaki Tank Yenileştirme Merkezi'nde yaptığı konuşma-da, "Bizim de paramız olduğu takdirde mühendislerimiz Avru-palılardan geri değildir. Onların yaptığı tankları biz de yaparız" dediler. Ben de Evren Paşa'ya diyorum ki, yönetmeliğin 16. maddesi işletilmesin, bana ko-laylık gösterilsin tonlarca altını emrine vereceğim. Para pul, hiç-bir şey istemiyorum...

YARIN: Define uğruna tahribat ve sonuç